

ANADOLU'DA KULLANILAN DİLLİ KAVAL

Oğuz PAKSOY^{1*}, Sevilay GÖK AKYILDIZ²

Akdeniz Üniversitesi, Geleneksel Türk Müziği Bölümü, Antalya, Türkiye
oguzpaksoy@gmail.com

ÖZET: Dilli Kaval, Türk Halk Müziği çalgıları içerisinde “kaval” ailesine dâhil olan üflemeli bir çalgıdır. Dilli ve dilsiz kaval olarak bilinen bu çalgı, halk müziği icralarında solo ve eşlik çalgısı olarak kullanılmaktadır. Yapımında yaygın olarak erik ve kayısı ağacı tercih edilmektedir. Anadolu’da nefesli çalgıların yoğun olarak icra edildiği Doğu Anadolu, Karadeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde “dilli kaval” a rastlanmaktadır. Bunun yanında en çok Tokat, Erzincan, Ordu, Bolu, Trabzon ve Giresun yörelerinde yaygınlığı görülmekle birlikte hem icra bakımından hem de yapısal olarak farklılıklar bulunmaktadır. Yapımı ve icrası çok eski tarihlere dayanmasına rağmen, günümüzde çok yaygın olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Dilli Kaval, Çalgı, Türk Halk Müziği.

"DİLLİ KAVAL" USED IN ANATOLIA

ABSTRACT: “Dilli Kaval” is a wind instrument that belongs to the "kaval" family among Turkish Folk Music instruments. This instrument, known as tongue (dilli) and mute (dilsiz) kaval, is used as a solo and accompaniment instrument in folk music performances. Plum and apricot tree are preferred in its construction. In Anatolia, in the Eastern Anatolia, Black Sea, Central Anatolia and Southeastern Anatolia Regions, where wind instruments are used intensely, "dilli kaval" is encountered. In addition to this, the prevalence is seen mostly in Tokat, Erzincan, Ordu, Bolu, Trabzon and Giresun regions, but there are differences both in terms of execution and structure. Although its construction and execution dates back to very old times, it has not been seen to be very common today.

Keywords: Dilli Kaval, Instrument, Turkish Folk Music.

1. GİRİŞ

Kültür, toplumları bir arada tutmaya yarayan, ortak yaşam biçimi ve değerler bütünüdür. Halk kültürü, toplumun; müzik, dans, edebiyat, el sanatları, mutfak, mimari gibi olgularında kendini göstermektedir. Kültürün belirleyici özelliklerinden biri olan müzik kültürü de o toplumda yaşanmış olayları hikâyeli ve ezgili bir biçimde günümüze kadar getirmiştir. Halkın müzik kültürünü yansıtan bir başka özelliği de o yörede kullanılan çalgılardır.

“Çalgıların oluşumlarında yer ve zaman farkı olsa da icra edilen müziğin temsil gücünü artırmak ve daha zengin bir müzikal doyum noktasına ulaşmak için zaman içinde yaşadığı coğrafya ve kültür anlayışına bağlı olarak birlikte icra edilmeleri söz konusu olmuştur. Her biri kendi içerisinde benzer ve farklı özelliklere sahip olan Türk halk çalgıları da belli amaçlar doğrultusunda zamanla bir araya gelmişlerdir” (Kınık, 2011). Organoloji sınıflandırılmasına göre halk müziği çalgıları beş grupta tasniflendirilmiştir. Bunlar, Nefesli, Telli, Yaylı, Vurmalı ve Tuşlu-körüklü çalgılardır. Türk halk müziği içerisinde yer alan nefesli çalgıları detaylandırarak olursak; Kaval (Dilsiz), Dilli Kaval, Çifte Kaval, Mey, Zurna, Tulum, Sipsi, Zambır, Düdük, Duduk, Çığırtma, Argun, Gırnata (Klarnet) olarak tasniflemek mümkündür.

Türk halk müziği kültürü içerisinde üflemeli bir halk çalgısı olan ve yaygın olarak icra edilen Kaval’ın tanımlarına bakılacak olursa;

“Türkçe kaval kelimesi, içi kav olan şey demektir: Kaval kemiği gibi” (Gazimihal, 2001).

“Kaval insanoğlunun ilk üflemeli çalgıları arasındadır. Kaval kelimesinin içi boş anlamına gelen kav kökünden türediği sanılmaktadır” (Keçe Türker, 2007).

“Kaval, yaklaşık 40-80 cm uzunluğunda önde 7 arkada 1 perde deliği bulunan ince bir borudur. Dilli ve Dilsiz olmak üzere başlıca iki çeşidi vardır. Çeşitli yapıdaki üflemeli çalgılar için halk hep kaval adını kullansa da kaval, perdeleri kendine özgü bir tür kromatik diziyeye sahip ve her perdesinden, tam 8’li, tam 5’li ve tam 4’lü doğuşkanlar elde edilebilen bir çalgıdır. İki sekizli ve bir tam 5’li ses genişliğine sahip olan kavalın sağır, kalın, orta, ince ve çok ince olmak üzere beş ses bölgesi vardır. Halk ağzında kuval, guval, gavval biçiminde söylenen kavalın, çoban kavalı, horlatmalı kaval ve kırma kaval gibi isimleri de vardır” (Özbek, 1998).

“Bazı yörelerde uzun (75-80 cm) dilli üflemelilere de kaval adı verilmektedir. Küçük boy dilli üflemelilerin adı ise dilli düdük ya da dilli kaval’dır. Yapımında daha çok sert ağaçlar tercih edilir. Özellikle de erik, zerdali gibi ağaçlar en makbul olanlarıdır” (Duygulu, 2014).

“Kaval, halk müziğinde yöresel ve makamsal ezgilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olması bakımından tercih edilen bir sazdır. Burada en büyük etkenlerden biri de şüphesiz kavalın kolay taşınabilir ve kolay yapılabilir olmasıdır. Bu nedendir ki halk müziğinin icra edildiği hemen her ortamda kaval ailesine rastlamak mümkündür” (Koyuncu, 2019).

Bu çalgılardan kendine has icrası ile öne çıkanlardan biri olan “dilli kaval”, “Mısır’da Flüt, Sümerlerde Na, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Tütek, Avrupa ülkelerinde de Flüt adıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Çıkış noktasının Orta Asya olduğu sanılmaktadır” (Keçe Türker, 2007). Anadolu’da dilli kaval çalgısı, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde daha çok karşımıza çıkmaktadır. Türk halk müziği icrası içerisinde kullanılmakla beraber, yörelere göre değişen, kendine özgü çalım teknikleri ile birlikte solo çalgı özelliği de göstermektedir.

Gelişen ve değişen müzik eğitimi, müzik politikaları, müzik icra şekilleri nedeniyle bazı çalgılar, yapım malzemesi ve icra şekli bakımından zaman içerisinde değişmektedir. Anadolu’da genel olarak “kaval” veya “duduk” olarak bilinen bu nefesli çalgılar da bu değişime ayak uydurmuştur. Çünkü yapımı, malzemesi, ölçüsü, kullanımı, kullanım alanı gibi değişkenlere bağlı olarak zaman içerisinde bu çalgılardan elde edilen tonların belirli bir standart çerçevesinde olma arayışı ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma ile dilli kavalın; Anadolu’da yaygın olarak kullanıldığı yerler, yapımında kullanılan malzemeler ve çalgının yapısal özellikleri açısından, Türk müziği içerisinde yer alan nefesli bir çalgı olan Dilli Kavalın son dönemde geldiği durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulguların dilli kavalın bilinirliğini ve yapısal boyuttaki tüm aşamalarını, alana ışık tutması ve yapılan çalışmanın daha ileri boyutlara taşınmasına basamak olması bakımından önem arz etmektedir. Dilli kavalın tanıtılması ve mesleki müzik eğitimi veren kurumların müfredatlarında yer alabilmesi yönünden de önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma; dilli kaval, dilli kavalın yaygın kullanıldığı bölgeler ve dilli kavalın yapıldığı malzemeler ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi doğrultusunda literatür taranarak ve doküman incelemesi yapılarak veriler toplanmıştır.

1.1. Türk Halk Kültürü İçerisinde Müzik

Yaşamın ve insanın varlığı ile birlikte kültürel oluşumun başlaması, bu olgunun içinde de halkın kendisi için ürettiği; eğlence, hüznün, aşk, seveda, ölüm, düğün, mizah, dans, din gibi birçok nedenin tamamlayıcı unsuru yani halkın kendi müziğidir. *“Müzik, bireylerin ve toplumların, benzerlik ve ayrılıklarını ortaya koyan önemli etkenlerdendir. Türk müziği makamsal dizileri ve usulleri Türk kültürünü diğer kültürlerden ayıran belirgin özelliklerdendir”* (Şengül, 2007). Türk halk kültürü içerisinde Türk Halk Müziği’nin ayrı yeri ve önemi vardır. Toplumun acılarını, sevinçlerini, hasretlerini, kahramanlıklarını, aşklarını kısaca insana dair her şeyi ezgilerle aktaran önemli bir ifade biçimidir. Başka bir deyişle; *“Türk Halk Müziği halkın ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan, halk içinde her zaman var olan halk sanatçıları tarafından yakılmış, yaratılmış-bestelenmiş, değişimler ve yorumlamalarla dilden dile, telden tele, kulaktan kulağa yayılarak geçmişten günümüze ulaşmış geleneksel müziktir”* (Büyükyıldız, 2009).

Halk Edebiyatının önemli bir kolu olan Türkü, halk şiirinin farklı ezgilerle yoğrularak müzikal bir yapıya ve karaktere evrilmiş halidir. *“Bizi biz yapan çok boyutlu kültürümüzün en insancıl ve en öznel parçaları ile yüklü olan türküler, atalarımızdan edindiğimiz derin bilgi ve birikimi, gelecek kuşağa aktarılması gereken ibretlik durumları dile getirerek nesnellik arz etmektedir. İlk bakışta, öznel deneyimlerin aktarılması gibi görünse de toplumun her ferdine hitap ettiği, ben merkezli değil de her bir bireyinin özdeşlik kurabileceği, geneli kapsayan bir söylem oldukları anlaşılmaktadır”* (Pelikoğlu, 2012).

Halk müziği kültürler arası iletişim ve etkileşim sağladığı gibi yaşatıldığı toplumlarda da kuşaklar arası geçişi ve aktarımı sağlamaktadır. Müziğin bölgesel yoğunluğu o toplumun kültürel zenginliğini de ifade eder. Türk halk müziğinde de kültürlenme ve kültürleşme süreci usta çırak ilişkisi içerisinde günümüze kadar aktarılmış ve aktarımına da devam edilmektedir. Bu aktarım genellikle sözlü icranın yanı sıra çalgı tekniği anlamında da sürdürülmektedir.

1.2. Türk Halk Müziği Çalgılarının Tasnifi

Türk Halk Müziği Çalgılarını beş başlıkta detaylandırarak olursak:

- **Mızraplı çalgılar;** Bağlama, Cura, Divan, Çöğür, Tambura, Tar

- **Nefesli çalgılar;** Kaval (Dilsiz), Dilli Kaval, Çifte Kaval, Mey, Zurna, Tulum, Sipsi, Zambır, Düdük, Duduk, Çığırtma, Argun, Gırnata (Klarnet)
- **Vurmalı çalgılar;** Darbuka, Bendir, Tef, Kaşık, Nağara, Maşa, Parmak Zili, Çalpara, Davul, Doli (koltuk davulu), Dımıdan (Leğen)
- **Yaylı çalgılar;** Kabak Kemane, Kemança, Kemençe, Tırnak Kemane, Keman
- **Tuşlu-körüklü çalgılar;** Akordeon, Garmon (Şengül, 2007).

Türk Halk Müziği kültürü içerisinde yer alan çalgılar yukarıda da görüldüğü üzere; telli, yaylı, üflelemeli, vurmalı ve tuşlu-körüklü olarak beş gruba ayrılmaktadır. Bu çalışmada üflelemeli çalgılar sınıfında yer alan “kaval” ve özellikle “dilli kaval” üzerinde durulacaktır.

Türk halk müziği çalgılarının arasında önemli bir yeri olan kaval ailesi Anadolu'nun birçok yerinde yaygın olarak görülmektedir. Türevleri ve çeşitlerine de sık rastlanmaktadır. Kaval “Guval” ya da “Gavval” şeklinde de Anadolu'da isimlendirilir. Bazı bölgelerde de “Kırma Kaval” “Horlatmalı Kaval” “Çoban Kavalı” gibi isimleri de vardır. Dilli ve dilsiz kavalların tanımı yapılırken; sadece çobanların koyunlarını otlatırken çaldığı bir çalgı olmasından ziyade, dünya genelinde varlığını sürdürdüğü bilinen en eski çalgı türü olduğu düşüncesi daha öne çıkmaktadır. “*Dilli kaval her ne kadar çoban çalgısı olarak bilinse de geliştirilen bugünkü biçimiyle çağdaş müziğin tüm seslerinin de elde edilmesi mümkün*” olan çalgıdır (Ozanoğlu, 2011).

“Bu sazın ağza gelen kısmında, sesin çıkmasını sağlayan küçük bir ek parça bulunmaktadır. Buna “dil” adı verilmektedir. Bu dil hem nefesi kontrol etmeyi hem de horlatma adını verdiğimiz çift ses çıkartmayı sağlar. Dudağın kavalın dilini hafif bir şekilde kapatması ile üflenerek horlatma sesi elde edilir. Dilin hemen ön kısmında bir oyuk (boşluk) bulunur ki, bu boşluk kaval üflendiğinde ses çıkmasını sağlar. Bu kavalın ön yüzünde 7, arka yüzünde 1 olmak üzere, toplam 8 perde deliği bulunmaktadır. Ön yüzeyde bulunan en alt perde deliğine bazı yörelerde cin veya şeytan deliği de denir” (<http://asemmuzik.com.tr>).

Dilli kaval icrası ve çalım tekniği olarak tiriller ve “tu tu tuu” şeklinde dil teknikleri kullanılır. Dilli kaval icracılarının aynı zamanda mey ve zurnada çalan kişiler olduğu bilinmektedir. Bu örneklerle sıkça rastlanır. Pozisyon olarak zurna, mey ve dilli kaval tamamen aynıdır. Bazı bölgelerde zurnaya geçmeden önce dilli kaval çalışması yapılır, yeni yetişecek olan zurna icracısı adayına ya da mey icracısı adayına, temel pozisyonların kazanımı için dilli kaval başlangıç görevi gördüğü de gözlemlenmektedir.

Yurtçu, çalışmasında kavali yapısal bakımdan şu şekilde açıklamıştır: “*Kaval, değişik türleriyle kamışsız, dilli ya da dilsiz üflelemeli halk çalgılarını kapsamaktadır. Başka bir deyişle temel özellikleri aynı olan, fakat üfleme şekli perde sistemi ve yapısal bakımdan farklılıklar gösteren ve birçok farklı tipi olan dilli ya da dilsiz üflelemeli çalgıların genel adıdır. Yani (mey, zurna, sipsi, tulum zurna gibi ismen ve yapısal olarak farklı kamışlı veya tulumlu çalgılar hariç) dilli ya da dilsiz kromatik ya da diyatonik beş ya da yedi perde delikli, uzun ya da kısa üflelemeli halk çalgılarının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Bunları kaval ailesi şekilde nitelendirebiliriz”* (Yurtçu, 2006).

1.3. Dilli Kavalın Yaygın Olduğu Bölgeler

Ağaç ve kamıştan yapılan dilli kavallar genellikle Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinde yaygın olarak görülmektedir. Daha yoğunlaştığı iller; Erzincan ve ilçesi Eğin, Tokat,

Diyarbakır, Sivas, Bolu, Amasya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Ordu, Trabzon, Giresun civarlarında yoğun olarak görülmekte ve icracılarına rastlanılmaktadır.

Trabzon ve çevresinde kullanılan dilli kaval, Tokat ve Bolu’da kullanılan dilli kavallar, Ege bölgesinde kullanılan dilsiz kavallar, kaval ailesinin müzikal zenginliğine birer örnektir” (Koyuncu, 2019). Dilli kaval, Tokat ve civarında türkülere genellikle açış ve uzun hava icrasında eşlik olarak kullanılmaktadır. Dilli kavalm, horlatma kaval, solo vokal veya cura bağlama ile düetlerine sıkça karşılaşılır. Özellikle dilli kavalm horlatmalı kaval ile düetlerinde bir oktav tiz sestem icrası, tamamlayıcı unsurlar içermektedir. Tiz seslerde genişlemeler yapar. İcra ettiği melodik yapı, eşlik ettiği çalgıya veya eşlik ettiği vokale göre şekillendirir (Kastelli, 2014).

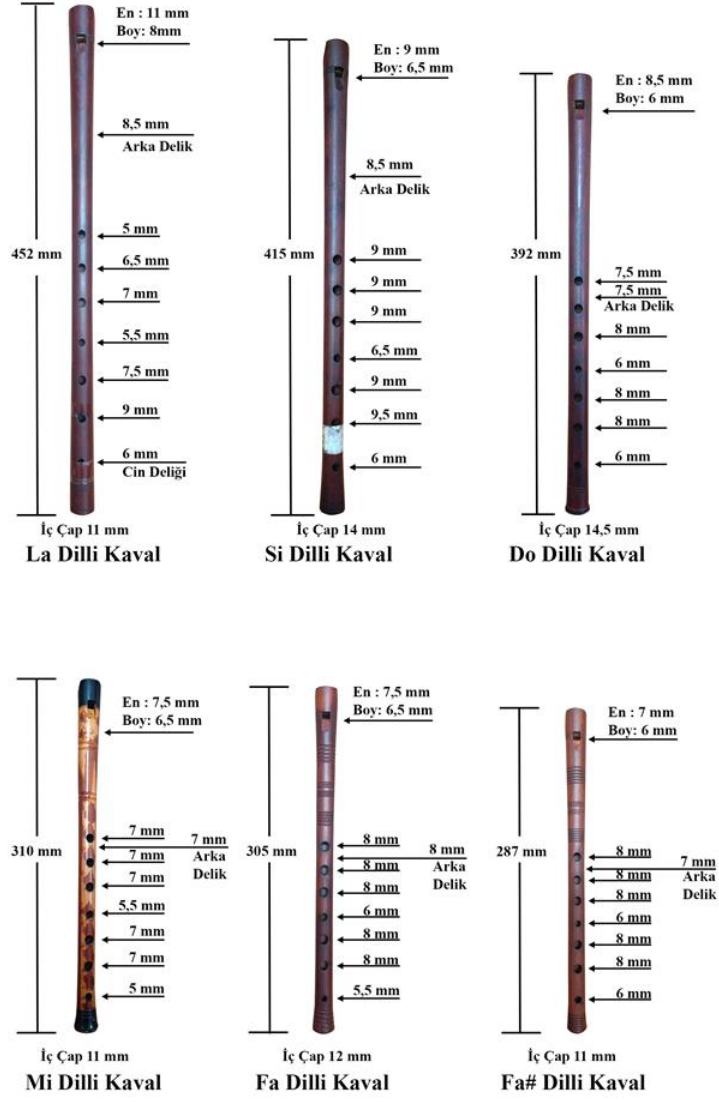
Türkiye’nin birçok bölgesinde Dilli Kaval izlerine rastlandığı gözlenirse de, yaygınlık ve yaygınlık dereceleri alan araştırması ve saha çalışması ile daha netlik kazanacaktır.

1.4. Dilli Kavalm Yapısal Özellikleri

Anadolu’nun pek çok yerinde farklı ölçülerde görülen Dilli Kavalm yapısal özellikleri çalgıyı yapan ustaya ve çalgının tonuna göre de değişkenlik göstermektedir. Çalgıların boyutları büyüdükçe ses tonları kalınlaşır, çalgı boyutları küçüldükçe de ses tonları tizleşir. Dilli kavalm önde yedi arkada bir delik olmak üzere sekiz ses deliği bulunmaktadır. Çalgının en önemli özelliklerinden birisi de dil kısmının oluşudur. Dilli kavallar genel olarak kromatik perde dizilişine göre açılırlar. Üzerlerinde koma seslerin çıkabileceği bir aparat bulunmaz. Yalnız, Türk müziği ses sisteminde koma değerler bulunduğundan bu çalgı üzerinde komaların duyurulması üç yolla mümkün olabilmektedir. Birinci yol; bu çalgıyı çalan kişinin nefesini kontrol ederek çalma esnasında koma sesleri üfleme şiddetine göre ayarlaması, ikinci yol; çalgıyı yapan ustaların bu perdeleri olması gereken yerden aşağı ya da yukarı kaydırarak koma değerlerini ayarlaması, üçüncü yol ise; perdelerin üzerlerine koma değerine denk gelecek şekilde bant ya da türevi yapııştırarak perdenin çapını koma değerine göre ayarlamaktır. Literatürde yer alan ve bizzat ulaşılan bazı dilli kavalların ölçüleri aşağıdaki tablolarda ve görsellerde gösterilmiştir.

Şekil 1: Yaşar Güç Yapımı Dilli Kavalmın Ses Delikleri

Şekil 2: Yaşar Güç Yapımı Dilli Kavalların Ses Delikleri ve Ölçüleri

Tablo 1: Dilli Kaval Ailesi (Emnalar, 1998).

Kavalın Ses Tonu	Do	Do#	Re	Mib	Mi	Fa#	Fa	Sol#	Sol	La	Si b	Si	Do
Uzunluğu cm.	44	42	39	37	37	35	33	31	29	28	26	24	22
İç Çapı	1.6	1.5	1.5	1.2	1.4	1.2	1.2	1.2	1.0	1.3	1.0	1.0	1.0
Eşlik Yeri	2.5	2.4	2.3	2.2	2.2	2.2	2.2	2.1	2.1	2.1	2.0	2.0	2.0
1. Ses Deliği Merkezi	18.9	18.6	17.5	16.5	16.6	15.5	14.7	13.5	12.9	11.9	11.7	10.6	10
2. Ses Deliği Merkezi	22.4	21.8	20.7	19.3	19.4	18.1	17	15.9	15.1	14.1	13.7	12.4	11.7
3. Ses Deliği Merkezi	25.5	24.8	23.5	21.8	22	20.7	19.7	18	16.9	16	15.5	14	13.2
4. Ses Deliği Merkezi	29.3	28.4	26.6	24.7	24.9	23.4	22.2	20.3	19	18.3	17.5	15.6	14.7
5. Ses Deliği Merkezi	32.3	31.1	29	27.3	27.3	25.7	24.4	22.2	21	20	19.3	17	16.2
6. Ses Deliği Merkezi	35.7	34.4	32.1	30.1	29.6	28.2	26.8	24.6	23.3	22	21.7	18.7	17.9

7. Ses Deliği Merkezi	39.7	38.4	35.5	33.4	33.3	31.4	30	27.5	26	24.8	23.9	21	19.9
8. Arka Delik Merkezi	20.6	20.2	19.1	17.9	17.8	16.8	16	14.7	14	13	12.7	11.5	10.8

Tablo 1’i detaylandırmak gerekirse;

Kavalın Ses Tonu: Bu bölümde ifade edilen sesler “Dilli Kaval”ın karar sesi diye belirtilen 6 delik en üst kısımdan olmak üzere kapalı olduğu durumda, piyano ses karşılığındaki notayı ifade etmektedir.

Uzunluk Cm: Bu bölüm ise Dilli Kaval’ın başlangıç ve bitiş boyunun ölçüsünü belirtmektedir. **İç Çapı:** Dilli Kavalın düdük kısmı dâhil (ağızlığın içindeki ses çıkarıcı kısım takılmadan önce) başlangıç ve bitiş noktasına kadar olan iç çapıdır.

Eşlik Yeri: Bu yer aynı zamanda Dilli Kavalın en üst kısımdaki ses çıkartıcı düdük kısmıdır. En üst ağız kısmı merkez alınarak düdük deliğinin açıldığı mesafeyi ifade etmektedir.

Bazı dilli kaval ölçüleri şöyledir; “(la) kaval (boy 46,5 cm), (si bemol) kaval (boy 44 cm), (si) kaval (boy 42 cm), (do) kaval (boy 39,5 cm), (do diyez) kaval (37 cm) kaba sol diyez kaval ve curası (boy 49 cm / cura boyu 25 cm), kaba sol kaval ve yarı boy curası (boy 51,5 cm / cura boyu 26,5 cm)” (Tarlabaşı, 2016).

1.5. Dilli Kavalın Yapımında Kullanılan Materyaller

Dilli Kaval yapımında kullanılan Abanoz ağacı sert yapıda olması sebebiyle sesi uzatan bir özellik gösterdiği için tercih edildiği bilinmektedir. Ancak maliyeti yüksek ve bulunması zor olması açısından özel sipariş şeklinde üretimi gerçekleştirilmektedir. Günümüzde en rahat bulunan ağaç ise erik ve kayısı/zerdali ağaçlarıdır. Bunun dışında birçok ağaçtan denemeler yapılsa da, malzeme olarak plastik ve kamış kullanıldığı da görülmüştür.

Dilli kaval birçok ağaç türünden yapılsa da en verimli ağaç olarak; erik, şimşir, kayısı, armut, meşe, gürgen ve bazen de abanoz ağaçları göze çarpmaktadır. Erik ve abanoz ağacından dilli kavallar makbuldür (Tarlabaşı, 2016).

Dilli Kaval yapımında birçok usta torna makinası ve pratik kullanılan küçük el aletleri de kullanılmaktadır. Bu çalgının yapımında görseller her ustaya göre değişim göstermektedir. Ustanın iç dünyası ve sanatsal kabiliyeti ile doğru orantıda şekiller desenler ve görseller eklenerek tamamlanır.

2. SONUÇ

Dilli Kaval, Türk halk müziği nefesli çalgıları içerisinde tasniflenen üfleli çalgılardandır. Anadolu’da hemen hemen her bölgede var olmasına rağmen, “Dilli Kaval” ağırlıklı olarak Erzincan ve ilçesi Eğin ile birlikte Tokat’ta da yoğun olarak görüldüğü bilinmektedir. Diyarbakır, Sivas, Bolu, Amasya, Gaziantep, Kahramanmaraş, Ordu, Trabzon ve Giresun civarlarında da icracılarına rastlanmaktadır.

Bu çalgının yapımında yaygın olarak erik ve kayısı/zerdali ağaçları tercih edilmektedir. Ayrıca Abanoz ağacından da yapıldığı görülür. Bunun dışında birçok ağaçtan denemeler yapılsa da, malzeme olarak plastik ve kamış kullanıldığı da görülmüştür.

Türk müziği çalgı yapım ustalarının ortak bir standart yapım ölçülerinin olmadığı kavaldaki karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma içerisinde, dilli kavalların boyutları ilgili çalışmalar incelendiğinde, farklı ölçülerde yapılmasına rağmen, genel olarak 460 mm ile 250 mm arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Çalgının perde deliklerinin ölçüleri ise boyuna göre kromatik dizilim şekline göre ayarlanmaktadır.

Türk Halk Müziği icraları içerisinde kaval çalgısının, olmazsa olmazlardan biri olduğu, bağlama ve kemane eşliğinde gerek solo çalgı olarak gerekse eşlik sazı olarak yer aldığı

bilinmektedir. Kültür Bakanlığı ve TRT Halk Müziği Koroları içerisinde kaval çalgısının yer almasına karşılık dilli kaval çalgısının zamanla yok olduğu da görülmektedir. Gerek yapımı gerekse eğitimde kullanılabilirliği oldukça uygun olmasına karşın bu çalgının yaygınlığının yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Büyükyıldız, H. Z. (2009) Türk Halk Müziği-Ulusal Türk Müziği. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.

Duygulu, M. (2014). Türk Halk Müziği Sözlüğü. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Emnalar, A. (1998) Türk Halk Müziği ve Nazariyat. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Gazimihal, M. R. (2001). Türk Nefesli Çalgıları (Türk Ötkü Çalgıları). 2. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Kastelli, A. S. (2014) Anadolu Halk Çalgıları Nefesli Çalgılar ve Bu Çalgılar Üzerine Özgün Bağdalar. İzmir: EÜ Devlet Türk Müziği Konservatuvarı Dergisi, Sayı: 5, s.47-50.

Keçe Türker, S. (2007). Halk Müziğinde Çoban Kavalı Sürü. Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyum Bildirileri. Kocaeli: Motif Vakfı Yayınları.

Kınık, M. (2011). Türk Halk Müziği Çalgı Topluluklarının Yapılanması ve Bağlama. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 30 Yıl: 2011/1. 211-234.

Koyuncu, F. V. (2019). Trabzon Ve Çevresinde Kullanılan Dilli Kavalin İcra Teknikleri ve Dilsiz Kavala Adaptasyonu. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ozanoğlu, T. (2011). Kültür Bakanlığı Anadolu Halk Çalgıları 2 Nefesli Çalgılar. Cilt-2. Ankara: Hazal Matbaacılık.

Özbek, M. (1998). Türk Halk Müziği El Kitabı I Terimler Sözlüğü. Ankara: Gün Ofset.

Pelikoğlu, M.C. (2012). Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Şengül, C. (2007). Kültürün Yaygınlaşmasında Müziğin Yeri ve Önemi UTBS.

Tarlabaşı, B. (2016) Kendi Kendine Dilli Kaval Öğrenme. İstanbul: Anadolu Ofset.

Yurtçu, C. (2006). Bir Performans Aracı Olarak Kaval ve Teknik Gelişimi. Sanatta Yeterlilik Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi SBE.

İnternet Kaynakları

URL-1.<http://asemmuzik.com.tr/akademik/turk-halk-muziginde-kullanilan-sazlar-2002/>
Erişim: 23.02.2019